

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 14. aprīlī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jautrīte Briede un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 38/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 41. panta piekto un sesto daļu, kā arī Kriminālprocesa likuma 638. panta trešo daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Krimināllikuma 41. panta piektā un sestā daļa nosaka:

“(5) Naudas soda samaksu attiecīgi tiesa vai prokurors var sadalīt termiņos vai atlikt uz laiku, kas nav ilgāks par vienu gadu no dienas, kad spriedums vai priekšraksts par sodu stājies likumīgā spēkā. Ja naudas sods pārsniedz trīssimt minimālo mēnešalgu apmēru, tā samaksu attiecīgi tiesa vai prokurors var sadalīt termiņos vai atlikt uz laiku, kas nav ilgāks par trim gadiem no dienas, kad spriedums vai priekšraksts par sodu stājies likumīgā spēkā.

(6) Noteiktajā laikā nesamaksāto naudas sodu, ja tas nepārsniedz trīsdesmit minimālo mēnešalgu apmēru, aizstāj ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vienu minimālo mēnešalgu rēķinot kā četras īslaicīgas brīvības atņemšanas dienas, taču

ne vairāk par trim mēnešiem; nesamaksāto naudas sodu, ja tas nepārsniedz divsimt minimālo mēnešalgu apmēru, aizstāj ar brīvības atņemšanu, vienu minimālo mēnešalgu rēķinot kā četras brīvības atņemšanas dienas, taču ne vairāk par vienu gadu; nesamaksāto naudas sodu, ja tas pārsniedz divsimt minimālo mēnešalgu apmēru, aizstāj ar brīvības atņemšanu, vienu minimālo mēnešalgu rēķinot kā piecas brīvības atņemšanas dienas, taču ne vairāk par pieciem gadiem.”

Savukārt Kriminālprocesa likuma 638. panta trešā daļa nosaka: “Naudas soda vai naudas piedziņas samaksu var atlikt vai sadalīt termiņos uz laiku līdz vienam gadam, ja persona, kurai piemērots sods vai piespiedu ietekmēšanas līdzeklis, 30 dienu laikā nevar to samaksāt un ir iesniegusi motivētu lūgumu par naudas soda vai naudas piedziņas samaksas atlikšanu vai sadalīšanu termiņos.”

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Atbilstoši šā panta sestās daļas 1. punktam pieteikuma iesniedzējam pamattiesību aizskārums jāpamato.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja, pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētas pamattiesības un, otrkārt, tieši apstrīdētā norma personai aizskar šīs Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 11. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja lūgusi tiesu atlikt minētā sprieduma izpildi uz vienu gadu. Tiesa viņas lūgumu apmierinājusi. Beidzoties minētajam termiņam un nespējot samaksāt piespiesto naudas sodu, Pieteikuma iesniedzēja lūgusi tiesu sadalīt atlikušā naudas soda samaksu termiņos. Tiesa, pamatojoties uz Krimināllikuma 41. panta piekto daļu un Kriminālprocesa likuma 638. panta trešo daļu, šo lūgumu noraidījusi, jo naudas soda sadale vai atlikšana ir iespējama tikai viena gada ietvaros no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

3.1. Pieteikumā norādīts, ka, neraugoties uz to, ka Pieteikuma iesniedzēja objektīvu iemeslu dēļ nevar samaksāt viņai piespiesto naudas sodu, Krimināllikuma 41. panta piektā daļa un Kriminālprocesa likuma 638. panta trešā daļa neparedz viņai iespēju atkārtoti lūgt naudas soda samaksas termiņa atlikšanu,

jo nosaka šādu iespēju tikai viena gada ietvaros no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Tādējādi šīs normas ierobežojot viņai Satversmes 92. pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Krimināllikuma 41. panta piektā daļa un Kriminālprocesa likuma 638. panta trešā daļa paredz notiesātajam labvēlīgu kriminālsoda izpildīšanas režīmu – naudas soda izpildes atlikšanu vai sadalīšanu termiņos viena gada ietvaros. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka, pamatojoties uz minētajām normām, tiesa bija atlikusi naudas soda samaksu uz noteiktu laiku. Pieteikuma iesniedzēja vēlas, lai Krimināllikuma 41. panta piektā daļa un Kriminālprocesa likuma 638. panta trešā daļa viņai paredzētu vēl labvēlīgāku tiesas sprieduma izpildes kārtību, dodot iespēju sadalīt naudas soda samaksu termiņos arī pēc viena gada termiņa. Tomēr pieteikumā nav pamatots, ka no Satversmes 92. panta izriet likumdevēja pienākums noteikt tieši tādu kriminālsoda izpildi, kuras ietvaros vairākkārt iespējams lūgt soda izpildes atlikšanu vai sadalīšanu termiņos arī pēc viena gada termiņa.

Līdz ar to pieteikums par Krimināllikuma 41. panta piektās daļas un Kriminālprocesa likuma 638. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

3.2. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka viņa saņēmusi tiesas paziņojumu, ka, pamatojoties uz Krimināllikuma 41. panta sesto daļu, tiesa lems par naudas soda aizstāšanu ar brīvības atņemšanu. Tomēr minētā norma neparedz, ka, izvērtējot notiesātā individuālos apstākļus, piemēram, veselības un mantisko stāvokli, piespriests naudas sods varētu tikt aizstāts ar citu personas tiesības mazāk ierobežojošu soda veidu, kas nav saistīts ar brīvības atņemšanu, piemēram, piespiedu darbu. Tādējādi arī Krimināllikuma 41. panta sestā daļa aizskarot viņai Satversmes 92. pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Satversmes 92. pants paredz likumdevēja pienākumu noteikt naudas soda izpildes aizstāšanu ne vien ar brīvības atņemšanas sodu, bet arī ar personu mazāk ierobežojošiem soda veidiem. Tāpat, viņas ieskatā, no pamattiesībām uz taisnīgu tiesu izriet, ka, arī lemjot par soda aizstāšanu sprieduma izpildes stadijā, ir novērtējami notiesātā individuālie apstākļi un soda samērīgums.

Satversmes tiesas judikatūrā ir atzīts, ka soda samērīguma izvērtēšana un individualizācija katrā krimināllietā ir tiesas kompetencē. Tiesa, piemērojot sodu par noziedzīgu nodarījumu, ņem vērā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, vainīgā personību, atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus, kā arī pārējos Krimināllikuma 5. nodaļā (Soda noteikšana) paredzētos apsvērumus. Šādā veidā tiesa nodrošina soda samērīgumu un individualizāciju katrā krimināllietā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01 14.1. punktu*).

No pieteikuma un Pieteikuma iesniedzēju notiesājošā sprieduma izriet, ka tiesa, nosakot viņai sodu, ņemusi vērā Krimināllikuma 5. nodaļā norādītos apsvērumus (*sk. Rīgas apgabaltiesas [datums] sprieduma krimināllietā Nr. [..]*). Pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, ka Satversmes 92. pants ietver likumdevēja pienākumu noteikt, ka Krimināllikuma 5. nodaļā norādītie apsvērumi tiesai ir jāvērtē arī sprieduma izpildes stadijā, kad, pamatojoties uz Krimināllikuma 41. panta sesto daļu, tiek lemts par soda aizstāšanu. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka minētā Krimināllikuma norma aizskar viņai Satversmes 92. pantā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums par Krimināllikuma 41. panta sestās daļa atbilstību Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 38/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina